

I Afrika söder om Sahara har, enligt FN, 34 miljoner barn förlorat en eller båda sina föräldrar, cirka 13 miljoner av dem på grund av aids. Många barn tas om hand av släkten, av far- och morföräldrar, men alltför många hamnar på gatan, utan utbildning, kanske till ett kort liv i kriminalitet och prostitution. Vem uppfostrar dem? Hur socialiseras de?

Hur kommer deras barn att leva? De i sin tur kommer ju inte att ha mor- eller farföräldrar att lita till. Antalet utsatta barn ökar stadigt och man kan med oro försöka tänka sig en 50 år framåt i tiden. Vilket samhälle möter vi då? En del barn får chansen men massiva insatser behövs för att alla barn ska få ett hem och en bra start i livet.

Isaiah58 började i en husvagn och ett litet hus, idag får nittio barn mat, husrum, skola och omvårdnad.

FOTO: MARI DAHL ADOLFSSON

Barnen visar hur landet mår

Nästan tolv miljoner barn i Sydafrika lever i fattigdom. Drygt tre miljoner har förlorat en eller båda sina föräldrar. Siffrorna är svindlande, men känslan av vad de betyder når mig inte förrän min nioåriga dotter en dag säger: "Mamma, vad gör jag om du eller pappa inte kommer till skolan och hämtar mig? Hur ska de veta att jag ska till Sverige?" Vi har just flyttat till Sydafrika. Hon känner sig sårbar och rädd. Lika sårbar och rädd som det barn som blir lämnad ensam i livet.

Efter det kunde jag känna det i magen. Varje dag. De tiggande barnen. Kupade händer som ber mig om något. Pengar eller mat eller vad som helst. De få slantar jag bidrar med ibland hjälper knappt för mer än stunden. Tolv miljoner barn i fattigdom. Det är två tredjedelar av landets alla barn.

I Sydafrikas konstitution står att alla barn har rätt till omvårdnad i en familj, rätt till

tak över huvudet, näringsriktig mat, sjukvård och socialhjälp och rätt till att skyddas från vanvård eller övergrepp.

Sedan självständigheten för tolv år sedan har det hänt mycket positivt. Barnen har numera rätt till lika utbildning oberoende av ras. Fler familjer har fått el, vatten och riktiga bostäder och staten har infört bidrag av olika slag, till exempel barnbidrag och fosterbarns-

bidrag. I sitt tal till nationen i början av februari i år berättade president Thabo Mbeki att nästan sju miljoner barn nu får barnbidrag.

Och ministern för socialdepartementet, Zola Skweyiya, har berättat att vid en jämförelse mellan fattiga familjer har det visat sig att flickor oftare går i skolan om familjen har barnbidrag.

Men på mitt skrivbord ligger det en hel hög med tidningsurklipp som beskriver hur barn i familjer utan resurser har det och hur föräldralösa barn far illa. Familjer som kanske består av åtta barn och en mormor eller lika många barn och en knappt vuxen flicka som tar hand om alla. Familjer som lever på det grannar och andra kan ge. Där barnen inte

kan gå i skolan, eftersom de varken har råd att betala skolavgift eller uniform. En del av dem flyr och blir gatubarn. Tjänar några kronor genom att bära väskor och kassar vid affärscentrumen i stan eller tigger vid gatukorsningarnas rödljus.

Isaiah58

På barnhemmet Isaiah58 i East London försöker man skapa ett bättre liv för utsatta barn.

Nittio barn får mat, husrum, skola och omvårdnad. Några av dem kom hit efter långvarigt drogmissbruk, andra för att det inte längre fanns någon förälder hemma som kunde ta hand om dem. De levde på gatan, ur hand i mun.

– Vi får stöd från regeringen. En liten summa per barn och månad, men det räcker inte. Några affärer hjälper oss med maten och ett bageri ger oss bröd varje dag, berättar Nathan Jegels, en av de ansvariga på Isaiah58.

Isaiah58 startade redan 1988 av en kvinna som inte ville se barn gå och leta sopor på tippen. Hon hämtade dem där och tog med dem till sitt projekt. Då var det inte större än en husvagn och ett litet hus, som idag används som klassrum för förskolebarnen.

– Efter ett tag fick projektet ekonomisk hjälp och kunde bygga plåthuset här intill, berättar Nathan och pekar på en låg, lång byggnad i plåt där det under en period bodde åttio barn.

Sedan dess har barnhemmet vuxit och är i dag även skola upp till sjunde klass. Nu finns här sex hus där barnen sover, klassrum, bibliotek, tvättstuga, kök, matsal, kontor samt verkstad. Det luktar gott av kokt majs och söta bönor när vi stiger in i köket. Nybakat bröd ligger på en plåt.

– Vi lagar traditionell mat. Stapelfödan är majs och bönor. Sedan varierar vi med kyckling, kött, fisk och grönsaker till det, berättar Nathan.

Bra att få lära sig rätt och fel

Utanför köket sorterar två flickor grönsaker. En hel släpkärra full, som en lokal handlare har skänkt. De fyller en kartong med majs-kolvar och fnissar förtjust när jag tar en bild.

I verkstaden strax intill arbetar några pojkar med en släpkärra.

– Vi köper chassiet och sedan bygger vi resten själva. Vi ska sälja den och tjäna några rand på affären, men det viktiga är att eleverna lär sig något de kan ha nytta av när de lämnar oss och flyttar ut i samhället, berättar Nathan.

När barnen fyller arton år måste de lämna Isaiah. Det är bara i speciella fall som någon kan stanna kvar längre. Pojkarna i verkstaden är nöjda med att bo och leva här. Ingen känner sig instängd trots att de inte får lämna området på egen hand. Tillsammans åker de

till stranden nästan varje helg och går i kyrkan varje söndag. De tycker att det är bra att de får lära sig vad som är rätt och fel.

Jag lämnar Isaiah58 och funderar över föräldralösa barn i Sydafrika. Om man räknar både dem som förlorat en förälder och de som förlorat båda är siffran så hög som 3,3 miljoner. Det är 18 procent av alla barn i landet. Många av dessa barn lever dessutom med hiv. För ett tag sedan besökte jag Isi-pho, ett hiv- och aidsprojekt i samhället Paterson utanför Port Elisabeth. Där driver man bland annat ett dagis för föräldralösa barn. I dag är trettio tre inskrivna.

– Det är en dubbling från förra året, berättar David Banesi, som är en av grundarna av projektet.

– Vi försöker ge barnen en meningsfull vardag. Flera av dem lever med hiv. Vi hjälper också barnens släktingar att ansöka om bidrag.

Två kvinnor arbetar på dagiset och ser till att barnen leker och lär. Förutom omvårdnad får barnen frukost, fika och lunch.

Några dagar senare är det fredag. På väg hem från jobbet stannar jag vid rödljuset

nära mataffären. Jag är på väg att köpa fredagsmys till mina barn. Lite chips och choklad. Har lovat att hyra en film på vägen hem också. Det är regnigt och blåsigt, vinden rister i bilen. Vi ska mysa i soffan. Vindrute-torkarna sveper rent min ruta. På trottkanten intill bilen sitter en ensam pojke. Bara fötter i rännstensens forsande vatten.

En brun, tunn och trasig tröja är hans enda skydd. Just nu bryr han sig inte om bilarna som stannat vid rödljuset, en snart tom chipspåse tar all hans uppmärksamhet i anspråk.

Jag tänker på vad före detta parlamentsledamoten Ahmed Kathrada nyligen sa i en TV-intervju:

– Sydafrika har visserligen kommit långt sedan de första fria valen, men ingen kan slå sig till ro så länge det finns tiggande barn på gatorna. Hur barnen mår i ett land är också en måttstock på hur läget är.

MARI DAHL ADOLFSSON

East London

Läs mer:

www.afrikagrupperna.se
web.uct.ac.za/depts/ci/

Två flickor sorterar grönsaker som en lokal handlare har skänkt till hemmet.

FOTO: MARI DAHL ADOLFSSON

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.